

Fylkesmannen i Rogaland
Postboks 59 Sentrum
4001 STAVANGER

Deres ref.: 17/6903
Vår ref.: 17/17516-2
Saksbehandler: Trine Grøslie Stavn
Dato: 25.09.2017

Svar på spørsmål om forskrift for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie § 4-7 opp mot lov om pasient- og brukerrettigheter kap. 4A

HelseDirektoratet viser til brev fra Fylkesmannen i Rogaland med spørsmål om tilbakeholdelse i sykehjem. Vi beklager sent svar i saken. Fylkesmannen viser til forskrift for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie og reguleringen av skjermede enheter for pasienter med langtkommet senil demens jf. forskriftens § 4-7. Fylkesmannen forstår forskriftens § 4-7 slik at det ikke er adgang til å tilbakeholde pasienter med psykiske lidelser uten demensdiagnose i skjermet enhet etter pasient- og brukerrettighetsloven (pbrl.) kap. 4A, selv om vilkårene for tilbakeholdelse etter loven isolert sett er oppfylt.

HelseDirektoratets vurdering:

Slik HelseDirektoratet oppfatter problemstillingen i henvendelsen fra Fylkesmannen, er det spørsmål om sykehjemsforskriften § 4-7 setter begrensninger for anvendelsen av kap. 4A i de tilfeller hvor det er etablert skjermede enheter for andre pasientgrupper enn pasienter med langtkommet senil demens. Spørsmålet er om disse pasientene ikke kan tilbakeholdes i den skjermede avdelingen, men kun på sykehjemmet som sådan.

Det er som kjent et grunnleggende rettslig prinsipp at lov går foran forskrift ved motstrid. Når det gjelder forholdet mellom pbrl. kap. 4A og sykehjemsforskriften § 4-7 kan ikke direktoratet se at det foreligger en slik motstrid som Fylkesmannen fortolker.

Om skjermede enheter:

Det er helse- og omsorgstjenesteloven som regulerer kommunens ansvar for helse – og omsorgstjenester, herunder ansvaret for å tilby plass i sykehjem jf. § 3-2 første ledd punkt 6 bokstav c. Forutsatt at tjenestetilbudet til pasientene er forsvarlig, har kommunene selv stor frihet til å organisere tjenestetilbudet. Sykehjem må imidlertid oppfylle kravene i forskrift av 14. november 1988 nr. 932 for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie. Forskriften gir ingen definisjon av «avdeling», men har egne bestemmelser for skjermede enheter for pasienter med «langtkommet senil demens». Av bestemmelsen fremkommer det at enheten skal ha plass til 4-12 pasienter. Når det gjelder beboere som ikke har «langtkommet senil demens» inneholder forskriften ingen særskilte regler eller krav. Slik direktoratet oppfatter forskriften medfører ikke § 4-7 noe forbud mot at det opprettes skjermede enheter også for

HelseDirektoratet

Avdeling bioteknologi og helserett

Trine Grøslie Stavn, tlf.: +4724163534

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050

Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helseDirektoratet.no

andre grupper enn de med senil demens, men for denne gruppen er organiseringen regulert særskilt. Formålet med å etablere skjermede enheter er å tilrettelegge for et miljø tilpasset pasientene. Enhetene har som utgangspunkt blant annet færre pasienter, høyere bemanning og bedre kompetanse, – se sykehjemsforskriften og Rundskriv I-1997-13.

Om tilbakehold:

Sykehjemsforskriften gir ikke hjemmel for tilbakehold av pasienter i sykehjem, uavhengig av om pasientene bor i en skjermet enhet eller en «vanlig» avdeling. Dersom det er behov for å tilbakeholde en pasient mot sin vilje, må tilbakeholdet hjemles i pbrl. kap. 4A. Forutsatt at vilkårene i § 4A-3 er oppfylt, kan pasienten tilbakeholdes i sykehjemmet som sådan eller i en avdeling. Hvorvidt en pasient skal tilbakeholdes på sykehjemmet som sådan eller i avdelingen må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle og det må fremgå av vedtaket. Pasienten må ikke holdes tilbake i større grad enn nødvendig ut i fra formålet med tilbakeholdelsen. Dette gjelder uavhengig av om pasienten bor i en skjermet enhet eller en «vanlig» avdeling.

Konklusjon:

Som det fremgår av overstående kan ikke direktoratet se at det foreligger en slik motstrid som Fylkesmannen fortolker. Sykehjemsforskriften § 4-7 setter ingen begrensninger i adgangen til å tilbakeholde en pasient, utover de begrensninger som følger av pbrl. kap. 4A. Tilbakehold av pasienter som bor i skjermede avdelinger, uavhengig av pasientenes diagnose, reguleres således fullt ut av pbrl. kap 4A.

Når det gjelder spørsmålet om hvilke krav som stilles til boformen har kommunen, som nevnt over, selv stor frihet til å organisere tjenestetilbudet, forutsatt at tilbudet til pasientene er forsvarlig. Sykehjemmet må også oppfylle kravene i forskrift av 14. november 1988 nr. 932 for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie. Spesialisthelsetjenesten har veiledningsplikt ovenfor den kommunale helse- og omsorgstjenesten om helsemessige forhold, det vil si tiltak som angår pasientens fysiske eller psykiske helse.

Vennlig hilsen

Anne Louise Valle e.f.
Avdelingsdirektør

Trine Grøslie Stavn
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk